

**SAMPLER
SÉRIES**

18 DE JUNY
SALA 1 PAU CASALS

GRISEY: LES ESPACES ACOUSTIQUES

ERNEST MARTÍNEZ IZQUIERDO
I L'ORQUESTRA DE L'ESMUC

PROGRAMA DE MÀ

GÉRARD GRISEY

(Belfort, França 1946 – París, França 1998)

LES ESPACES ACOUSTIQUES

Prologue: per a viola sola – 15'

Périodes: per a set instruments – 17'

Partiels: per a 18 músics – 22'

Modulations: per a 33 músics – 18'

Transitoires: per a gran orquestra – 20'

Épilogue: per a 4 trompes i gran orquestra – 12'

ORQUESTRA DE L'ESMUC
JONATHAN BROWN, VIOLA
ERNEST MARTÍNEZ IZQUIERDO, DIRECCIÓ

COMENTARI

per **Asier Puga**

ESPAIS ACÚSTICS

El món creatiu del compositor Gérard Grisey es podria resumir amb una de les seves afirmacions més conegudes: “La música es fa amb sons, no amb notes”.

Entre 1974 i 1985, Grisey va desenvolupar de manera intermitent un dels seus grans projectes compositius i, podríem afegir sense por d'exagerar, un dels més ambiciosos de tot el segle XX. Em refereixo al seu cicle titulat *Les espaces acoustiques*, estructurat en sis moviments, que comencen amb la peça *Prologue* (1976) per a viola sola i conclouen amb l'obra *Epilogue* (1985) per a quatre trompes solistes i gran orquestra. Entremig tenim quatre moviments més en què es va ampliant la plantilla instrumental, des de *Périodes* (1974) –la primera obra que va compondre del cicle– per a set músics, *Partiels* (1975) per a 18 músics, *Modulations* (1976-1977) per a 33 músics i *Transitoires* (1980-1981) per a gran orquestra.

Pocs cicles en la història de la música (potser Bach amb el conjunt de les seves cantates) han abordat de manera tan àmplia, com si fos un laboratori sonor, l'exploració harmònica i temporal, però també instrumental, com fa Grisey amb *Les espaces acoustiques*, en què cada moviment o “espai acústic” (segons les seves pròpies paraules) és una extensió de la peça precedent.

Va ser el mateix compositor qui va explicar que el llenguatge musical del cicle es basa en diversos conceptes: “No compondre amb notes, sinó amb sons”, “Utilitzar la relativitat de la nostra percepció”, “Aplicar fenòmens de la música electrònica a l'àrea instrumental” o la “Cerca d'un estil sintètic en què els diferents paràmetres contribueixin a donar forma a un so únic”.

Aquests quatre enunciats podrien condensar els interessos generals de Grisey en la creació musical, però també són el resum dels interessos del que actualment es defineix com a “música espectral”. A mitjan anys setanta va sorgir un grup de compositors, principalment francesos, en resposta al serialisme integral i la música estocàstica. Dos dels seus autors més destacats van ser Gérard Grisey i Tristan Murail, que van portar els avenços tecnològics de l'època al camp purament instrumental.

A la música espectral –terme amb el qual, com sol passar a la història de l'art, pocs compositors se sentien identificats–, “el material deriva de l'evolució natural del so”, va explicar Grisey en una conferència el 1978. La música espectral centra l'interès en tot el relatiu al so: les característiques organològiques i sonores que té cada instrument per la seva construcció, els diversos atacs amb què es pot abordar una nota (curt, fort, llarg), el joc de timbres, el soroll i, fins i tot, l'espectre d'un so.

L'espectre és la base sobre la qual es construeix tot el discurs sonor de la música espectral. Una nota està composta per una sèrie de freqüències (sons). L'espectre harmònic, en termes generals, és el compendi de les freqüències que integren una nota concreta, que anomenarem fonamental. Els compositors espectralistes, gràcies als avenços tecnològics, eren capaços d'extreure la sèrie espectral d'una nota (entre altres coses més complexes) i utilitzar-la com a base per desenvolupar les composicions.

En el cas de Grisey, els pràcticament 100 minuts que dura el cicle complet de *Les espaces acoustiques* deriven d'un sonograma, és a dir, d'una anàlisi per ordinador de l'espectre de la nota mi. A partir d'aquí, Grisey fa ús tant de l'harmonicitat (sons que pertanyen a l'espectre d'una nota fonamental) com de la inharmonicitat (sons que no pertanyen necessàriament a la nota fonamental i que, per tant, tenen unes qualitats dissonants respecte d'aquesta nota).

Precisament a la tercera peça, *Partiels*, una de les obres mestres de la música espectral, Grisey fa un exercici de decantació harmònica, de processos (s'hi pot observar la influència de Ligeti): va de l'harmonicitat a la inharmonicitat per concloure en un soroll aparent. A l'obra següent, *Modulations*, Grisey va de l'harmonicitat a la inharmonicitat per tornar després al principi, a l'espectre de la nota mi, però en aquest cas transfigurat. És així com *Les espaces acoustiques* són un viatge directe a través del so en tota la seva amplitud.

La programació d'aquest cicle, repartit en dos dies, amb unes exigències artístiques i de producció molt grans, fan novament d'aquesta cita un esdeveniment històric, 50 anys després de l'inici de la seva composició.

EN COPRODUCCIÓ AMB

esmuc
ESCOLA SUPERIOR DE MÚSICA DE CATALUNYA

AMB EL SUPORT DE

B Sabadell
Fundació